

Bevorderen uitstroom uit de (jeugd)zorg en ondersteunen zelfstandigheid 16 tot 27 jarigen.

Aanleiding

Deze notitie richt zich op jeugdigen vanaf 16 jaar die gebruik maken van Jeugdzorg met verblijf, en niet meer terug naar huis kunnen. Als de behandeling in verblijf is afgerond is het voor hen vaak niet mogelijk om uit te stromen en de groei naar zelfstandigheid te maken. Het te lang residentieel verblijven en het onvoldoende ondersteund worden in de ontwikkeling naar zelfstandigheid ondermijnt hun groei en dit kan belangrijke negatieve effecten hebben op het ontwikkelperspectief van jeugdigen tot ver in de volwassenheid. Om te kunnen uitstromen hebben deze jeugdigen op meerdere domeinen ondersteuning nodig. De domeinen raken de volgende onderwerpen, de zogenaamde Big Five: Wonen, School en werk, Inkomen, Steunend en positief netwerk, Zorg en welzijn. Het is van belang om deze Big Five in samenhang te zien en op te pakken. Immers: zonder dak boven je hoofd, is het lastig om betekenisvol werk te kunnen doen. En we weten dat van de jeugdigen die werkloos zijn ruim 70% een verleden heeft in de jeugdhulp. Verder is bekend dat zonder steunend netwerk of maatje hulpverlening maar een beperkt effect heeft.

Uit onderzoek is gebleken dat als er geen integrale oplossing wordt gerealiseerd op de Big Five thema's, 43% niet kan uitstromen na afronding van de behandeling vanwege het ontbreken van een passende integrale oplossing. Deze integrale oplossingen moeten ook passen bij het veranderend wettelijk kader van jeugdigen bij de overgang naar de leeftijd van 18 jaar.

De moeizame uitstroom wordt ook geïllustreerd door het feit dat het percentage 16+ in verblijf de afgelopen jaren is toegenomen.

Door betere uitstroom ontstaat er een betere doorstroom in verblijf en zullen wachtlijsten verminderen en kunnen er mogelijk zelfs sommige vormen van verblijf worden afgebouwd.

Ook de financiële effecten van betere uitstroom zijn substantieel. De jaarlijkse kosten voor de diverse verblijfsvormen liggen tussen de € 50.000,- en € 80.000,- per jeugdigen.

Uit de uitgevoerde inventarisatie blijkt dat er al veel interventies op lokaal niveau beschikbaar zijn, echter op het gebied van integraal en vraaggericht werken moeten nog belangrijke stappen worden gezet. Belangrijk is om te onderzoeken of deze voldoende zijn of om verdere ontwikkeling vragen. Ook moet onderzocht worden of processen zo zijn georganiseerd dat integrale oplossingen op casusniveau kunnen worden gerealiseerd of dat deze processen ook nog aanpassing vragen. Dit vraagt om samenwerking en afstemming op lokaal niveau tussen de domeinen jeugdhulp, WMO, participatie, onderwijs en wonen.

Deze notitie richt zich primair op de jeugdigen die (onnodig lang) verblijven in Jeugdzorg met verblijf (in principe jeugdigen tussen 16-23 jaar, met uitloop tot 27 jaar als jongeren blijven hangen in een dergelijke setting). De oplossingsrichtingen zullen echter ook toepasbaar zijn voor andere jeugdigen die in een kwetsbare positie zitten. Denk daarbij aan jeugdigen zonder startkwalificatie, jeugdigen die leven in armoede, of vanuit een multi-problem gezin komen. Als de voorgestelde inzet succesvol is kunnen de werkbare factoren ook lokaal ingezet worden voor deze andere doelgroepen. Deze werkbare factoren zullen regionaal breed gedeeld worden.

Binnen de regio Noordoost Brabant is de ambitie uitgesproken om voor deze kwetsbare doelgroep een aanpak te ontwikkelen die hen ondersteunt om te bouwen aan een stabiele toekomst.

Context

Zowel regionaal als lokaal zijn er al diverse stappen gezet om de zorg en ondersteuning voor deze doelgroep goed te organiseren. Dat uit zich bijvoorbeeld in onderstaande afspraken.

- Uitvoeringsplan Jeugdhulp 2020-2023, o.a. actielijn 5.4 Integrale ondersteuning (toekomstplan 18-/18+; inventariseren knelpunten, formuleren aanpak); betrokken stakeholders: Jeugdzorgregio NOB, WMO regio BNOO en regio Meierij en Arbeidsmarkregio NOB, onderwijs en Regionaal Bureau Leerplicht
- Transformatieproject Jeugdhulp Uitvoeringsplan fase 2021 – 2023, 5. Bevorderen uitstroom en zelfstandigheid 16 –23-jarigen
- Programma Jeugdigenaanpak onderwijs-arbeidsmarkt 2021-2024, met ambities: jeugdigen hebben een startkwalificatie, en als dat niet mogelijk is wordt ingezet op duurzame arbeidsparticipatie; het geven van kansen aan jeugdigen; werken vanuit de jeugdige; het bieden van een basis voor een leven lang leren

Lokaal wordt er steeds meer gewerkt met een warme overdracht (van jeugdwet naar WMO, of door een integraal aanbod te doen), het werken met checklists, het financieren van initiatieven zoals Traject Op Maat Den Bosch, enz. Het vraaggericht en integraal werken vraagt echter nog veel verbetering.

Dat zijn veel stappen in de goede richting. Tegelijk zien we dat er nog slechts beperkt zicht is op deze doelgroep en de vragen waar zij mee worstelen. Dat leidt onder meer tot het uit beeld verdwijnen van jeugdigen, en tot het inzetten van ondersteuning die niet past bij de behoefte van deze jeugdigen (bijvoorbeeld door de overgang van Jeugdwet naar WMO).

Ook de betrokkenheid van jeugdigen in het door ontwikkelen van beleid dat op hen van toepassing is, en het gebruik maken van hun ervaringen krijgt nog maar zeer beperkt vorm.

De stappen die op lokaal niveau zijn gezet verschillen per gemeenten. Dit plan van aanpak geeft daarmee ook de hoofdlijnen aan. Vooral lokaal zal er een nadere inventarisatie moeten worden uitgevoerd waar er nog lacunes in de aanpak zitten, waar processen kunnen worden geoptimaliseerd. Vanuit het Regionale Transformatieproject zullen deze activiteiten worden gefaciliteerd door middel van de inzet van een 'aanjager' en zullen de 'good practices' worden gedeeld. Daarnaast zal de ontwikkeling van een aantal in te zetten instrumenten worden ondersteund.

Plan van aanpak

Het plan van aanpak is geformuleerd langs 5 actielijnen die de subdoelen vormen van dit plan van aanpak. Met 'jeugdige' wordt in deze notitie bedoeld een jongere tussen de 16 en 27 jaar welke (onnodig lang) in een Jeugdzorgverblijf verblijft. Omwille van de leesbaarheid is deze nadere duiding niet iedere keer opgenomen. De plannen van aanpak kunnen ook van toepassing zijn op andere kwetsbare jongeren die ondersteund moeten worden in hun groei naar zelfstandigheid.

1. *Formuleer een gezamenlijke lange termijn ambitie om de belangrijkste randvoorwaarden voor zelfstandigheid van jeugdigen te bevorderen.*

Wat

Om de uitstroom van jeugdigen tussen de 16 en 27 jaar uit jeugdhulp (in een vorm van verblijf) te stimuleren moet er op lokaal niveau ingezet worden op de onderstaande ambitie. We verzoeken de gemeenten in de regio Noordoost Brabant deze ambities te onderschrijven:

- In 2027 heeft elke jeugdige passende, veilige woonruimte met perspectief.
- In 2027 heeft elke jeugdige uiterlijk op de leeftijd van 27 een startkwalificatie en/of zijn er voldoende passende werkplekken voor hen, waar nodig ingevuld met (arbeidsmatige) dagbesteding.
- In 2027 zijn er geen jeugdigen met problematische schulden.
- In 2027 heeft elke kwetsbare jeugdige een informeel netwerk waar hij of zij altijd op terug kan vallen.
- In 2027 is er een sluitend en direct beschikbaar zorgaanbod passend bij de vraag en behoefte van jeugdigen.

Hoe

Deze doelstellingen moeten in samenhang gezien worden, en bieden houvast bij het inrichten en toetsen van het beleid voor deze doelgroep. Het is van belang dat alle wethouders – domein overstijgend – deze doelstellingen onderschrijven. Dit zal plaatsvinden via de portefeuillehouders-overleggen WMO, Arbeidsparticipatie, Wonen en Jeugd. Daarmee is er bestuurlijk draagvlak om vervolgens de benodigde stappen te zetten richting realisatie van deze doelstellingen. Onderzocht moet worden of er jaarlijks een gezamenlijk domein overschrijdend portefeuillehouders-overleg kan worden georganiseerd om de voortgang te bespreken. Aansluitend moeten regionaal en lokaal de belangrijkste stakeholders worden betrokken om commitment te geven deze doelstellingen te realiseren. Denk aan onderwijs, werkgevers, zorgaanbieders, de wijkteams, woningbouwcorporaties, enz.

Wanneer en wie

- Q1 2022: Agendering in de portefeuillehouders-overleggen WMO, Arbeidsparticipatie, Wonen en Jeugd door Projectgroep Transformatieopgave
- Q1,Q2 2022: Regionaal en lokaal betrekken van de belangrijkste stakeholders door aanjager en gemeenten

2. *Ontwikkel op lokaal niveau een integrale aanpak op beleids- en casusniveau met regionale ondersteuning*

Wat

Om jeugdigen in een kwetsbare positie goed te begeleiden naar zelfstandig wonen, is een integrale, vraaggerichte benadering cruciaal. Dit vraagt lokaal, zowel beleidsmatig als op casusniveau, om samenwerking en afstemming. Hierbij zullen de volgende domeinen aan moeten bijdragen: jeugdhulp, WMO, participatie, onderwijs, wonen.

Er is sprake van een groot tekort aan geschikte en betaalbare woonruimte voor de doelgroep. Op dit moment wordt onderzocht of er in een gemeente een pilot gestart kan worden gericht op een alternatieve vorm van wonen. Op basis hiervan zal een businesscase worden opgezet met daarin een overzicht van de (financiële) lokale en regionale bijdrage aan deze pilot. De pilot zal worden geëvalueerd en indien succesvol worden verbreed.

Hoe

De wijze en mate waarin lokaal deze afstemming al is gerealiseerd verschilt. Van belang is om op basis van inventarisatie en/of een aantal casusonderzoeken te analyseren om hoeveel jongeren het gaat. Zodat kan

worden geanalyseerd op welke wijze procesverbeteringen kunnen worden aangebracht om te komen tot een integrale aanpak. Daarnaast kan op basis van deze analyse onderzocht worden welke oplossingen er nog ontbreken op lokaal niveau. Dit vraagt niet om extra inzet maar om gebundelde inzet vanuit de diverse domeinen. Er kan gebruikgemaakt worden van bestaande budgetten en waar nodig kan er maatwerk toegepast worden voor out of the box oplossingen. De regionale aanjager ondersteunt lokaal het ontwikkelproces en biedt indien wenselijk scholing aan lokale casus overleggen.

Wanneer en wie

- Q1: Op basis van onderzoek naar situatie van jeugdigen in jeugdzorg (m.n. verblijf) lokaal inventariseren op welke wijze de samenwerking tussen de domeinen vorm krijgt en benoemen van verbeterpunten. Verder analyseren welke voorzieningen er op lokaal niveau ontbreken. Aanwijzen van een lokaal aanspreekpunt voor de regionale aanjager.
- Q2: Ontwikkelen businesscase lokale pilot wonen
- Q2: Formuleren lokaal verbeterplan integrale teams en implementatie
- Q3 Bij akkoord voorbereiding lokale pilot wonen
- Q3,Q4: Indien wenselijk volgen van scholingsaanbod door lokale overlegvormen op casusniveau.
- 2022: Ondersteuning lokale ontwikkelprocessen door regionale aanjager
- 2023: Evaluatie pilot wonen

3. Detecteren en monitoren van de doelgroep op lokaal niveau en volgen beleidsmatige effecten op regionaal niveau

Wat

Om op lokaal niveau een integraal plan van aanpak te maken voor een jeugdige is het van belang te weten om welke jeugdigen het gaat. Hierbij is het noodzakelijk dat gemeenten lokaal de omvang van de doelgroep bepalen. Richt de gemeente zich alleen op de 16+ jeugdigen in Jeugdzorg met verblijf of is de doelgroep breder zoals jeugdigen zonder werk of startkwalificatie, jeugdigen die gebruik maken van een voorziening in het kader van WMO, enz. Op lokaal niveau zijn goede data beschikbaar binnen de gemeentelijke domeinen. Bijvoorbeeld op het gebied van gebruik van jeugdhulp. Minder goed zicht is op het aantal jeugdigen dat forse schulden heeft, of geen vaste woon of verblijfplaats heeft. Hierdoor is er geen integraal beeld waardoor de samenhang tussen vraagstukken onvoldoende in beeld is.

Het is wenselijk op lokaal niveau zicht te hebben op de effecten van de regionale en lokale interventies en de geformuleerde ambitie van dit plan

Hoe

Op lokaal niveau zullen de diverse gegevensbronnen vanuit de verschillende domeinen gecombineerd moeten worden

Regionaal wordt gemonitord of de geformuleerde ambitie wordt gerealiseerd.

Wanneer

- Q1: Zicht hebben op de doelgroep lokaal, de beschikbare data, en de ontbrekende data. Benoemen van indicatoren op basis waarvan (bij)gestuurd kan worden.
- Q2: Ontwerpen en realiseren monitor
- Q2: Lokaal formuleren doelgroep
- Q2,Q3: Lokaal vormgeven instrument detecteren jeugdigen in de doelgroep
- Q3, Q4: Lokaal implementeren instrument detecteren jeugdigen in de doelgroep

4. Structureel betrekken van jeugdigen met ervaring

Wat

Zicht op de doelgroep is belangrijk, maar ook de dialoog met de doelgroep is van belang. Zij weten immers als geen ander wat nodig is, wat de knelpunten zijn in de praktijk, en waar het systeem te kort schiet. Op basis van gesprekken met jeugdigen en aanbieders zijn voorbeelden van mogelijke inbreng door jeugdigen:

- Inspraak in het jeugdbeleid van de regio met als doel de stem van de jeugdigen in het huidige en toekomstige (jeugd)beleid te vergroten.
- Ervaringsdeskundige (een jeugdige volgt een opleiding tot ervaringsdeskundige, en kan binnen een instelling/wijkteam betaald aan de slag)
- Trajectondersteuner (binnen een instelling, als maatje, enz.)
- Trainer/voorlichter/preventiemedewerker (een jeugdige leert zijn verhaal en ervaring delen binnen een wijkteam, als gastles op school, als klankbord voor beleidsmedewerkers, enz.)

Op dit moment is het onvoldoende helder hoe jongeren lokaal en regionaal betrokken worden.

Hoe

Regionaal en lokaal inventariseren op welke wijze jeugdigen op dit moment inbreng hebben. Op basis hiervan worden nadere voorstellen gedaan waarbij geborgd wordt dat jeugdigen inbreng hebben waarbij aandacht is voor de volgende onderdelen:

- Platform waarin structureel met de jeugdigen het gesprek gevoerd kan worden voorafgaande aan de beleidsvorming.
- Lokaal jeugdigen met ervaring werven, trainen en structureel inzetten
- Stimuleren zorgaanbieders m.b.t. de inzet van trajectondersteuner

Wanneer

Q1: Regionaal en lokaal inventariseren op welke wijze jeugdigen op dit moment betrokken zijn en inbreng hebben

Q1, Q2: Overleg met zorgaanbieders over inzet van de trajectondersteuner

Q2: Formuleren van voorstellen naar aanleiding van inventarisatie en voorleggen aan regio
2022/2023 Implementatie van de voorstellen

5. Versterken informele zorg

Wat

Jeugdigen hebben behoefte aan een informeel netwerk dat hen kan ondersteunen en waarop ze kunnen terugvallen in tijden van nood. Een sterk informeel netwerk vermindert ook de vraag naar formele zorg. Het is belangrijk jeugdigen hierbij goed te ondersteunen ook vanwege het feit dat elke (zorg)professional een voorbijganger is in het leven van jeugdigen. Een manier waarin informele zorg vorm kan krijgen is een eigen mentor, bijvoorbeeld de JIM aanpak. Doel is dat elke jeugdige in een kwetsbare positie een informeel netwerk heeft waar hij of zij op terug kan vallen.

Hoe

De lokale arrangerende teams en aanbieders zullen de inzet van informele inzet mee moeten nemen in hun aanpak. Ook zorgaanbieders zullen moeten investeren in het versterken van het informele netwerk van jeugdigen.

Wanneer

Q1: Inventariseren goede voorbeelden van inzet van informele zorg door regionale aanjager

Q1: Overleg met toegang en zorgaanbieders over netwerkversterkend werken en inzet van informele zorg door projectteam Transformatieopgave

Q3,Q4: Aanbieden scholingsaanbod aan lokale overlegvormen op casusniveau.

2022: Ondersteuning lokale ontwikkelprocessen door regionale aanjager

Middelen

Vanuit de regionale Transformatiebegroting zijn de volgende middelen begroot:

2021	€ 12.000
2022	€ 150.000
2023	€ 150.000
Totaal	€ 312.000

Op dit moment worden de volgende kosten gemaakt en ingeschat

			2021	2022/2023
1	Formuleer gezamenlijke ambitie		-	-
2	Integrale aanpak op beleids- en casusniveau	- Lokale pilot wonen - Verbreden pilot wonen		PM
3	Detecteren en monitoren van de doelgroep	- Regionale monitor		PM
4	Structureel betrekken van jeugdigen met ervaring	- Werven jeugdigen - Trainen jeugdigen en ontwikkelen expertise - Inrichten overleg vormen		PM
5	Versterken informele zorg	- Scholingsaanbod		PM
5	Regionale aanjaagfunctie		€ 38.000	€ 10.000 + PM